Nicolae Densusianu

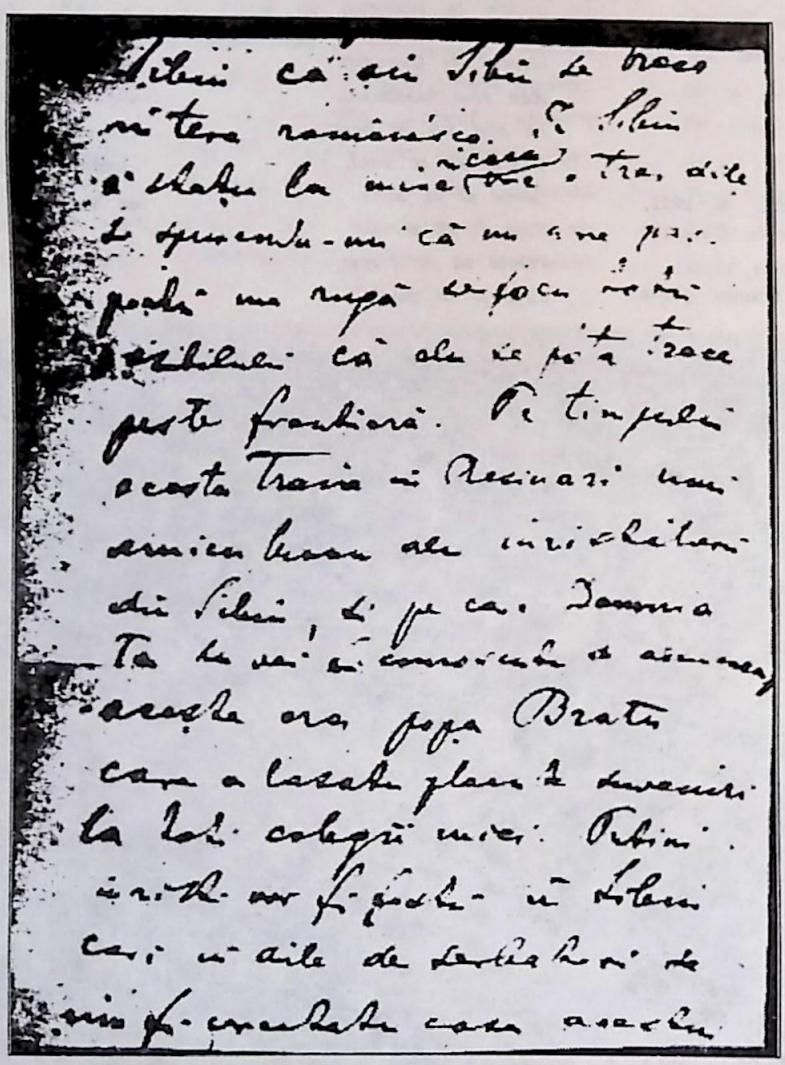
Fiu al lui Bizanţiu şi frate al lui Aron, Nicolae Densuşianu s-a născut la 18 aprilie 1846, în satul Densuş, judeţul Hunedoara şi a murit la 24 martie 1911, la Bucureşti.

Urmează studiile secundare la Colegiul franciscan din Haţeg şi la gimnaziul din Blaj, unde are profesori pe Timotei Cipariu şi I. Micu Moldovanu. După absolvirea studiilor Universitare de drept la Sibiu este ,,notar suprem'', apoi practicant la un birou avocaţial din Făgăraş. Avocat la Braşov şi Bucureşti, va fi mai târziu translator la Marele Stat Major al armatei. În anul 1880 este primit membru corespondent al Academiei Române. Colaborează la ,,Analele Academiei Române'', ,,Orientul latin'', ,,Revista critică literară'', ,,Transilvania'' ş. a.

Reprezentant al şcolii mitologico-istorice, Nicolae Densuşianu realizează una din cele mai valoroase şi mai surprinzătoare colecţii de folclor, moment important în acţiunea de culegere şi cunoaştere a culturii noastre populare.

De la începutul preocupărilor sale folclorice atrage atenţia asupra elementului istoric din credinţele şi tradiţiile populare. După părerea sa, istoricul trebuie să facă apel la ,,arhivele naţionale ale poporului român, la credinţele, legendele şi tradiţiunile sale istorice şi religioase, care sunt mult mai vechi şi mult mai instructive decât toţi autorii, şi care formează monumente autentice ale vieţii sale primitive''.

Consecvent acestei opinii, în anii 1878-79, culege tradiţii istorice despre revoluţia lui Horia. În 1887, face cercetări etnografice şi lingvistice la vlahii din Croaţia şi Istria. În 1892 proiectează o vastă colecţie de folclor de pe întregul spaţiu românesc, alcătuind în acest scop un ,,Chestionariu despre tradiţiunile şi antichităţile ţerilor locuite de români'' prin care să i se trimită tradiţii de origine dacă şi romană, interesându-l epoca dacă, epoca dominaţiei romane, epoca invaziilor barbare, precum şi vechi legende italice.

Nicolae Densuşianu
– pagină de amintiri despre Eminescu (1902)

Întrebările din ,,chestionariu'' depăşesc graniţele etnografiei şi folclorului.

Dintre cerinţţlele de ordin metodologic este de reţinut deziderатul de a se trimite texte autentice, culese numai de la bătrâni. Din repertoriul folcloric este interesat, mai ales, de tradiţiile istorice, de legende, basme, cântece de cătănie, proverbe, zicături, jocuri de copii şi de mitologia naţională.

Întregul material primit i-a servit lui Nicolae Densuşianu la alcătuirea eruditei, dar şi ,,fantezistei'' sale lucrări ,,Dacia preistorică'', pe care istoricul Vasile Pârvan o considera ,,roman fantastic'', plin de mitologie şi filologie absurdă''.

Este incontestabil, însă, faptul că la baza lucrări stă o colecţie folclorică monumentală, care depăşeşte în amploare ce s-a realizat la noi până în acest moment. Ea cuprinde aproape 16.000 de pagini de texte din 930 de localităţi. Răspunsurile provin de la mai mulţi folclorişti cunoscuţi, printre care: Dimitrie Dan, Tit Bud, Teofil Frâncu, G.Cătană, M. Lupescu şi alţii.

Acest vast repertoriu al culturii populare româneşti a fost parţial valorificat în 1975 în antologia – N.Densuşianu, ,,Vechi cântece şi tradiţii populare româneşti, Texte poetice din răspunsurile la ,,Chestionarul istoric'', care cuprinde 40 tipuri de balade, unele dintre raritaţi (,,Jecman împăratul'', ,,Muntele de Criş'', ,,Cântecu lui Macovei''), colinde (,,Ana Dochiana'', ,,Colindul Soarelui'', ,,Dana'') şi pluguşoare.

Din fenomenele descrise în răspunsuri se detaşează, prin noutate, cele despre vălărit, scaloian, roata de foc, domnul de rouă, spălarea aurului.

N. Densuşianu, continuă pe un plan superior activitatea înaintaşilor săi, pregătind apariţia celui mai mare dintre folcloriştii celebrei familii – Ovid Densuşianu.

Prof. Clemente CONSTANTIN